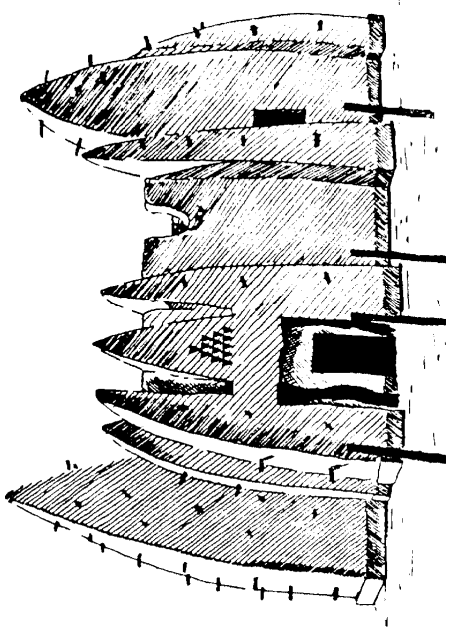

GORI XIISA

SANBA JAXALE DUKKURE MAADINKAANU

IGA TIINI FODIYE SANBA

GORI, Jaafunu

Ku tirindindu naji Gori ya 2 ndi 3, siine 1999

(L'Histoire de Gori, un village de Diafunu)

GORI XIISA

(L'Histoire de Gori, un village de Diafunu)

Sanba Naxale Dukkure Maadinkaanu

*I ga tiini Fodiye Sanba
Gori, Jaafunu*

Ku tirindindu naji Gori ya 2^{ndi} 3, siine 1999

Sere be ga da taalinu ku muuru do na i safa:
Mahannadu Bonmu

Nataalindaano:

kaara 21: Susan Rose

kaara 12, 27: Jean-Marie Boayaga

kutte: Mbanji Bawe Ernest

fankan ya n ri. I ri lanben ŋa, Sunpu ŋana Gille, ji ke na a kitana i gjiinmun ya yi, a nda fo be raga a na a ro i kunken ŋa a do a na dangi. Xoxonen ti, a ti: “Taata, ke nta sere togo.” A da yiden wutu na torinten kutu, na naaten kutu, na baranbaren kutu, na senbetten dabari. A ti haadaman da: “Xa dangi ke kanma.” I ga da a faayi, i ti al faatama nta ke ken ŋa. I xusi ti i da Tanjan Faatama: Faatama nta ke yi! Ku beenu ga seren jongini i kunken ŋa i do a ga karene, i ti kun da Jongarenmu, kun na Jongaaganko yi, i ti kun da Jongarenmu, kun ni Sanbaxeesinun ya yi. Ke be ga da senbetten dabari, i ti ken da Tanjan Faatama.

E! n ti Dukkuren ya fo ni, Tanjan rimoxo Jaafunu, a ŋa kundu ya. Xa a do ke be ga da laadan ro o do Gidimaxa naxa, a ra nta a wuttu ken maxa. I da a kini yaxaren ŋa. Ayiwa laada ke nan ro o do Gidimaxa naxa, kundu ya ni.

Dépôt Légal N° 103566
1ère trimestre 2000
Imprimé par l'Association SIL à Abidjan
Soninké/1ère édition/500 exemplaires

kalla de! A da tiban wure wutu i ro. Xonma ke do i renmun wa tibandini. Kuren ri ware i kanma ti: “O na do leminu sikki ya batten ŋa, i tabatten xenpe an ya yi.” Xonman ti: “Ke do ke do ke ya ni,” a da i yinne renmun koyi i ya. Paqi, i da kun kari! I da a yinne renmun kari. I ga daga bire be, a da tiban wutu, a ti: “Xa bogu!” I bogu. A ti: “In yinne renmun ya faayi i ga da i kari axa batten di xaliifeye xotoyen da, xa dangi ya koyi axa n daga!” Tanjan xa ti: “N ke buru neeri, Xonman ga ro sere su kan di, Tanjan ya ga ni an ŋa, a kittiduron ga bogu, Alla nta barike ro ken ka di, hari na ken ŋa i fi lagare yi! Xonman ya ga ro Tanja su kan di a kittiduro nan bogu, ken ga na sere be ni biranton di, Alla nta barike ro i di. Xonma nta roono Tanja ka di a kittiduro ga bakka hari lenki.

Sunpu ŋana Gille a do Xaara Baane do Usi Lagare, Leminu ku sikki toxon ni ku ya yi. I ga ro gunnen di, gide ke wa xanene katti i ya, a nda fo be kita i na a buyi. Koota baane a ga ma fo kita, a da i toge ke ya kutu na a buyi na a ro yittiderun di na a falla xoxonen ŋa, na toge ke siiti na yiraamen ro a kanma. A ga muruxu, xoxone ke ti a da ti: “Mani na an ŋa?” A ti: “Koota fulaana koota an ga da tiye be yiga, n da a kutu yere ya, n ga ma fo kita n kittiduron nan maxa yille katti an ŋa.” A ti: “Taata, n ke toqo axa da yigaana ya yi.” Ken ŋa garanken ŋa, Sanuunu Jaawara, Jaawaran garanko ku. Sunpu ŋana Gille a do Xaara Baane, baanen ŋa Tanjan Faatama yi, baanen ŋa

Tanjan Sanbaxeesi ya. I ri ware

Dukkuren xa kuren di. I ga ro

Dukkuren kuren di, a ti: “Axa kisi.”

a ti: “Fo wo fo ra ntaxa kijene axa yi, ma i ga riini lanben fakkan ŋa.”

Dukkuren ga riini niijne ke yi, kuriyinmanken baane, kame do tannaxate do janmunxabiilanu naxati. Janmu baane su ga a di, a wa tanneere wujuune yugo xilli. A do

Safandi yinne

N sewonta xooren ya na ku digaamu safana katti ke kitaabe xaranjaanon ŋa Sooninkan xannen ŋa. O na a tu ti xabiila, walla xa danben wurugiyen jaaten ra wa ragene ti a xan safanton ŋa. O ga koota be yi xo lenki, dudoxotoyen ŋaŋi Sooninkan xannen kanma moxo siri, baawo safemoxo sabatinten kite a yi, a su ga duje ti a yi; xaranjaano gabo wa xanne ke saasa, soron wa kitaabun safana Sooninkan xannen ŋa fi gabo kanma. O fedden naxaane siitiyen na kitaabe dabariye ke du ya kanma, moxo be soron ra ga katta safandini, do na safandu ku ŋa kitaabu ya, kitaabu ku xa ra ga sanqini Sooninkara su yi moxo be.

Xa safande, maana ya na a yi. Safanden na hadamarenmen tuwaaxun ya bangandini kuudo a nan maxa sanku, do a n ŋa jiida yi kuttun danja an ga duna noqu wo noqu do a waxati wo waxati. Ken ya ni, o maamanden wa katti safandaanon ŋa. Safandaano ga nta no, kitaabi dabarikonpon na xoyi mara duurun moxon ya.

Hari na xeeri ŋa o su danja, na o ŋa a sagon battaano yi o bireyen noxon ŋa!

SIL fedde

Bamako, 1999

Jaafunanken ya ni. Tanjan xa ti i ya fo ni xoqen ŋa, Jaafunanken ya ni Tanja ke yi. Tanja ke ti, a ti: “Yaxaren ra nta laada wuttu na yugon toxo o xa su ni Jaafunankon ya yi; an ken yaxarinma na laadan wuttu na yugon toxo, a ra nta ŋaana.”

Ke gajanŋen ŋanji Gidimaxa ma debigumen ga seren girindini nan ri tirindindi Jaafunu. Gori su da me ji. N ti: “An ga na daga an na ti Dukkuren ya fo ni.” Anmedi Mariya, laadan nan ro Jaafunanken do Gidimaxanken naxa a sabaabun kite Anmedi Mariya ya yi. Yaxare be i do a ga me yi, Anmedi Mariya soxooden yinme yinme ni ken yaxare ya. Yogonu wa a wuttu Dukkurenun ya ni, i ma bogu Anmedi Mariyan di; xa ken yaxare bogu Anmedi Mariyan ya di. Tanja, Jaafunanken ya ni, xa Tanjan lesilin feti Jaafunanke. Tanja, i yinmanken toxon ya ni Xaaye Manja. Xaaye Manja, tanjikke renme ya na a maxa. A ti i n fujo danbe roxo yaxiyen ya, xa i nta fujo renbure saareye yi; a da tanjikke renme ya saara. Ren xuumante wa Xaaye Manja maxa, a na a rondi konpen di, a na yuguxoore yogo ŋunon bogu a yi ti a n kira sangana ti a yokkun ŋa, koota su. Xunbane a na yuguxoore tana riti na a ŋunon bogu a yi, na a rondi renme ke maxa ti a n kira sangana ti a yokkun ŋa. Ken ga kine Tanjan ŋa, Tanjan ti, a nan sanga ti yuguxooren yokkun ŋa, a ti a xenpene i ke ya yi. Tanjan xusi a kari. Xaaye Manja da kuren wutu ti i na Tanjan buxuru, soxooden n maxa toxo i taara, i na a su kari.

Leminu sikki daga suwa, yaxarinxasen gemu i ya, a ti: “I da axa falle buruxu de, axa ga na daga su, i wa axa karini.” Leminu ku wuru. I yille na a ko tunkanyugon da. Xaaye Manja ti leminu sikki wa i da gunnen ŋa de, kun ma kara. A ti kuren nan daga do i ya. Leminu ku ri Xonman ŋa tibandini, i ti Xonman da: “O ri xaliife an ŋa de, kuren ya na do o batten ŋa.” Xonman ti: “Xa ro tiban wure!” I ti: “I na o ŋalla ya.” A ti: “Xa ro tiban wure!” I ti: “I na o ŋalla ya.” A ti: “Xa ro tiban wure!” I ti: “I na o ŋalla ya.” A ti: “Hari i nda axa ŋari, axa nta

Ro Raqe

Leminun do xirisun ga ma taaxu nan masala, i nta faamuye kitta. Xirisun tuwaaxun ga ma safe, i ga na daga soxu koota be i do i tuwaaxu ke xa telle ya. Sere su ga a di, an nan xawa an du tuunu, na an danben tu, ken ya saabuda ni o ga giri nan kijne xirisun ŋa xo o faaba Sanba Naxale Dukkure, Gori. Moodi ya ni, tuwaana xoore ya ni, a su xa gemu a di ti a wa taarixun tu siri. O wa a maamana ti a dungeyen ŋa na ku xibaaru kini o yi, xibaaru beenu nafan xooren ga ni Sooninkara su danja. Soro beenu ga na sabaabu yi na o do xirise ke koyi me yi kun ni: Saajo Siira ya yi a ga Junqulaanu, a do i gidanyugu Baabu Siira do Dankuru Siira i ga Jaafunu Gori. O wa i xa maamana ti i sigiran xooroyen ŋa o danben sabantinden di, do i haqilagamaaxun ŋa daaru do lenki tuyiyen ŋa.

tanmi terende ga na ni Xanaaganken do Jaafunu naxa, a riini Jaafunanken ya deema. Ayiwa o do i xa naxan ni ke ya yi.

Anmedi Mariya a do Gaayi Mariya, i wa saaxe yi. Anmedi Mariya na Jaafunanke yi, Gaayi Mariya na Gidimaxanke yi. Gaayi Mariya ya n giri Gidimaxa ti i ri bogu Anmedi Mariyan na Jaafunu, a saaxarenmen ya ni; a gemu naxan na yere (Jaafunu), a da i nunon bagandi, doroken baane ya na a xannen na, a kira regene. A do Sumaaren ya n ri doome. Nelle, Sumaaren da i nunon do i doroken su bagandi nan rege. Dukkuren ti, a ti Sumaaren da: “An da fo na xa Gaayi Mariya da an saama. Naxanna, a gunbo, a tanmise, naxan toxon ya ga fo wo fo yi, a ga na kara Gidimaxanken jon di a ga Jaafunu ya, a ya fo ni xoqe. Gelli Jabbira ga nta no, Sumaaren ga no, Sumaaren ya fo ni. Sumaaren ga nta no sere wo sere ga taaxu Gidimaxa, Gidimaxa toxon ya ga an na, hari siraqen ya an ga Jaafunu, ke ga na kara an jon di, an ya fo ni xoqe gelli Sumaare ga nta no. Xa Jabbiran ya fo ni.” A xa ti: “N xa da a na an xa da”. Jaafunanke, naxanna ga na kara an jon di an ga Gidimaxa, an ya fo ni xoqe; a tanmisen do a nan su. Gelli Dukkuren ga nta no Jaafunanke su ga Gidimaxa, Jaafunu toxo ke ya ga an na, naxantannise ma naxanna ga na kara an jon di Gidimaxa, an ya fo ni xoqen na. Laada ke ro o naxa kundu ya, Gaayi Mariya do Anmedi Mariya ya na saaxe. Anmedi Mariya ni Jaafunanke, Gaayi Mariya ni Gidimaxanke. Gaayi Mariya ke janmun ya ni Jabbira. Gidimaxa su ga na ni me kanma, Jabbiran ya fo ni xoqen na, Jabbira ga nta no, Sumaare. Sumaare ga nta no Gidimaxa su n jera a di, fo be gan xasa, an ya na a wuttu. Jaafunu su xa ga na me ni Gidimaxa, Dukkuren ya fo ni xoqe; Dukkure ga nta no janmunu ku kuttun ga na me ni, fo be gan xasa, ken ya fo ni, xa Dukkuren ya fo ni.

Gidimaxa demu gajanja do xoqen na ma i ga soro sikki girindini Jaageli nan ti i n ri tirindindi Gori. Debigumun da in xiri nan ti ku giri Gidimaxa do xoqen ya sabaabun na: Dukkureyaxare yogo ya na Jaageli a ti i ya fo ni xoqe,

GORI XIISA

Gori taaxumoxo, Tamaaro Dukkure ni taaxunu Xuura Xase ya, a giri ti i wa telle taaxuramuuri. A ga ri Tanbaxaara, Tere Masire ti: “O n daga, n nta a mulla an ga taaxunu noqu n ga nta noqu be tu.” A do Tere Masire kira terene. I ga ri

Maxanna gide ke ne,
fongotten da a

tirindi, a ti:

“Tamaaro,” a ti:

“Goroben ga da an
kufunen gorobi
bakka an yimnen na
noqu be,” a ti: “An
sirono non ya yi,
yille katti an falle.”

A ti Tere Masire da a ti: “O n yille.” A ga ri, a ti Tere da: “In taaxuran ni yere ya yi, ke kufune.” I da songan katu no, i dangi. Tere Masire ken ro Tanbaxaara, a dangi katti Xuura Xase. A ga gilli Xuura Xase, a do kaanu neeri bogu, i ri Gori.

Tamaaro yinne renyugu, renyugu neeri ya na a maxa: Anmedi Njonge a do Yaate Njonge a do Wakkari Njonge, kun wa saaxe yi; Karadige Siliman Simiina a do Jaabi Asa Xase, i xa wa saaxe yi; Matere Henda, a baane wa i ma yi; Bugari Seta, a xa baane wa i ma yi. Tamaaro renmun ni ku renyugu neeri ya yi.

Xooraxun ga ri Tamaaro yi, katti xooraxun ga riini n ga ken koono fana, Tamaaro na Gori sigindi a do a kallen naxa tankarage a do xaaxu filli. Xooraxun ga ri, a ti i ga na kara de, a ti fulaana ya nan taaxu. Anmedi Njone ti, a ti: “In faaba, fure kara, njalinte wa i sagon di, fulaana ken nta o ku marana.” A ti: “An ken nta naana tokkindaana yi, an naana gurujandaana ya yi, n wa an yillifuncen karana guuxon na.” Aal, i ti: “An ga na a yillifuncen kara guuxon na, a do Karadige Siliman Simiina, i yonkin teppe me yi ya,” a ti: “kun su nan kara.” A da a yillifuncen kara guuxon na. Anmedi Njone do Karadige Siliman Simiina, kun kara. Guuxo, a wa tubaabun maxa saasa, a da a boosi. A ga da sere su yillifuncen ro ken kanma a ga da a tappi tanni, an kalla ya.

Jaabi Asa Xase taaxu. Geserun ti kallen do watten da Jaabi Asa Xase na sooma yi, xa sooma fe. A kутten ni Jaabi Janbu ya, siragu da a katu Gurumaami. A ti i ke nta wurugene Dukkureyugo ga i wurugexannen mukku. A xa kara, a soxoodun neme, i faxa da a piijnen ya taxandi Xuura naxa. Sere be soxoodun ga toxo saasa: Yaate Njone, Wakkari Njone, kun soxoodun wa Jonka, kun na Jonkaaranko yi; Matere Henda, a na Maadinkaanunke yi; Bugari Seta, ken ya ni Bugarikaara, a na Bugarikaaranke yi. Ku renyugu naxati ya soxoodun na Gori. Na a wutu Masigala na a wara Bugarikaara, kun su ni Bugari Seta ya renmu yi. Maadinkaanu, Matere renmun ya ni. Jonkaara, Yaate Njone do Wakkari Njone, i filli ya soxoodun na non na. Sixaali Yeli ka, ken ni Wakkari Njone; Dankurunka ya ni Yaate Njone. Ku soxoodu naxati ya n toxo Gori, i ya n taaxu yere. Ke ga na kara, ke na taaxu, fesongjaaxu fe.

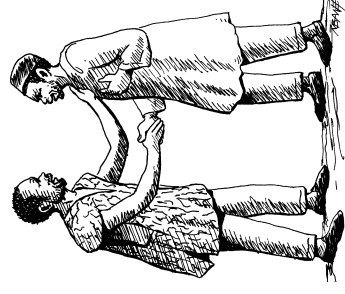
xoto Tanbaxaara kootan tanneere yugon na.” A faxa da an jaabi. A ti, Laamudo Julube gan ti i kun ya na kure kini, i tiini xusi a joppa o ku yi xa axa daga marafan katu i ya, i kun nta a tu suguburudo wa axa marafan di, axa xa tonjun ga nta i ya. Jaabi Xaani ti jaman da, a ti: “Xa wuyi saqa baranxullen na, n ke ra wa bito sikki naana n nta xengene, Banbella janbayen me nta naana yere.”

A do marafan wa yoorindini hadaman kanma, a wuyi saqa. Janbaye maxa nari a di. Yillen ga kare, danjen ga kati, Jaafunu leminen toxo riini xo buure, yugon do yaxare; i ri a su sigindi i faabanu ya: “In renmen ya ni ke yi, in renmen ya ni ke yi!” A yille tiini ka su ga a di fare, ka su ga a di fare; ken bire faren ma gabo, ku leminu ra nta Jaafunu terana. I da yogonu setundi i falle, siinun na, yogonu soro filli fare, soro sikki fare. I da Jaafunu tumsi i leminun na

ma Jaafunu.

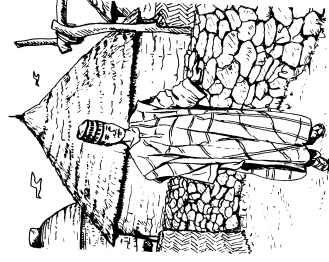
Xajnaaga da ke golle na. O da laada ro o do me naxa: Xajnaaganke, Jaafunanken ga na a jii hari i yaqen ya ne, kallungooraxu ya ni ta. Jaafunanken xa ga na Xajnaaganken jii hari i yaqen ya ne, kallungooraxu ya ni. Ken dangiyen falle

naxannan ga na kara, Xajnaaganken ga Jaafunu, Xajnaaganke ke fon ni xoqen ya; naxanna ga na kara Jaafunanken xa jon di Xajnaaga, Jaafunanken fon ni xoqen ya. Kayinde nta o walla me yi, kallungooraxu ya ni ta. An ga na xenu Xajnaaga yi, hari bito tanmi terende ya ga ni Jaafunu do non naxa, i na axa faabandini ya nan daga axa deema. An ga na xenu Jaafunu xa yi, hari bito

axa ga takki, Xajnaaga su takki; Danko Tumaani ti i ke nta takkini, i ga na Dukkureyugo su kita, mexen na ro ti a raqe nan bogu ti a falle, kafirinun ya ni i ga ti ma i ga na marafan katu silaaminun nja. A bara takkini, o ku nta no axa yan bogu a wure nan ri a ko o da ti Danko Tumaani da ke sefe ko, a bara takkini. Yaaxon ga taaxu me yi, yiraame be ga a yi, axa yan da a taagumansa o yi: ke yiraame ya na a yi, ke yiraame ya na a yi.” O ga da me kita soxuban nja, wullufan ga riini o da Danko Tumaani fanqa, o da a xurusi na a raqen booxo na a taaxu toron nja. An ken ga ma sefe ko, an raqen booxe ya? O ku ma axa kari, axa xaaxantaaxun yan da axa kari. O ku nta dunjene yugo su da, ti kure kini o yi o wa telle xenu Xajnaaga yi; o tiini ya xusi a joppa o ku yi. Xa axa dufe a da, axa daga takki gunnen di o ku nta a tu, axa yille axa ro kuren noxon di, suguburudo wa axa marafan di wo mexenlenme wa a di, o ku nta a tu. Ken dangiyen falle duna su yan da o yoori, o ra nta axa bakka duna di, an ga ti tanjeere tanme ya n toxo Tanbaxaara, katti Tanbaxaara koota ga riini Waayeli koota folo ya n ri. Kamo sikki yugo toxo Jaafunu da Waayeli, Tamaaro yinne faaba, Tamaaro be ga da Gori sigindi, a faaba toxo Waayeli ya, a toxon ni Dunbe; kurugumen yinne, Dunbe toxo Waayeli koota ya o ga daga Xajnaaga deema. Kamo sikki yugo ya faayi saqa no, ken ya n xoto tanjeere yugo yi. A xa kuuru.”

Xajnaaga tunkanyugon ti, a ti: “Mansa Anmedi, guja be ga an feqen wure,” a ti, “a soxundi; wallaahi, n kuna ti Alla yi, xunbane, dangen ga na kati Jaafunanken leminen ga sere su maxa i kan di, an ga ma ri a sigindi a faabanu ya, n na ken ka xooro. An ga na an renmen ta gillen ko, a ta deppen xa ko, Waayeli koota kamo sikki yugo ya faayi saqa Jaafunu da no i ga ri Xajnaaga deema, ken ya n

Tamaaro na Gori taaxundi a do a kallen naxa, tankarage a do xaaxu filli. Tere Yaate taaxu a batten di tanjikke a do xaaxu seegi, i filli kafu tankabe siine. Ka su ga Gori lenki,

Yaxarinfede Jaaba Bugari da kun ya batu. Yaxarinfede Jaaba Bugari dangiyen falle ka su ga Gori, kaanu dantanto ga fe, sere taaxu i di.

Taaxen xa, fesonjaaxu fe de, wuyugumaaxun ya na a naana. O ku Maadinkaamu, Materere Henda taaxu, Materere Henda da Tama Janbun saara, kamo karagi kome yan ni a da Gori. Na nanyeeren mara ma a ga saarene na i renmen tara, a nda an bonondi an ra nta jaxaseedini ma i ga tiini: “Yinmakitante xo Tama Janbun yeere.” Tama Janbu da Tere

Goroko saara, Madi Isufu duwa a danja ti: “Hari na an falle na fillo yi, fillo falle sikko, sikko falle naxato, naxato falle karago, karago falle tunmu.” A xusi renyugu tunmi saara: Tama Kanni, Yaate Kanni, Siliman Kanni, Yamadu Kanni, kun wa saaxe yi; Anmayaate Goroko do Hendamaxa Goroko xa wa saaxe yi, renyugu tunmi. Maadinkaamu ni ku yugu tunmi ya. Yaate Njoge, a da Anmayaate saara; Anmayaate da Nongaane Sanba Xanco Gillen saara; Nongaane Sanba Xanco Gillen da Dankuru Sooman saara; Dankuru Sooman da Madaha Dankuru saara; Madaha Dankuru, ken ya n jiidi. Madaha Dankuru, a da Tama Xaaji saara, a da Wakkari Xaaji saara. Wakkari Xaaji yan da Sinbala Wakkari saara. Fodiye faayindaanan ti Sinbala Wakkari: “An na ren baane ya saarana.” A ti an da gaare ko, a ti i ke na renmu naxati ya saarana. A daga fillandi ne, a ti Sinbala Wakkari, a ti: “An ke de, Sinbala Wakkari, o da ren baane ya nari an di, an na ren baane ya saarana.” A ti: “Tonju fe, n ke na renmu naxati ya saarana.” A daga sikkandi ne, sikkandin ti: “An na ren baane ya saarana.” A ti “An xa da

gaare ko,” a ti i ke na renmu naxati ya saarana. A da Xajaaagankayaxare yaxi, a da Wakkari Soxona saara. A da siranyaxare yaxi, a da Tamasa Juma saara. A da Tanbaxaaranakayaxare yaxi, a da Kande Wuri saara. A da Tanahayaxare yaxi, a da Fuseeni Janga saara. Renyugun naxati tinme, baane su do i fune nta saaxe yi. A ti fodiye faayindaano, a ti: “Axa ma gaare ko, xa n xa ma gaara.” A ti: “Axa da ke baane baane ya jhari, xa n ke na renmu naxati ya saarana.” Kun ya n ja Dankurunka yi.

Asa Njone soxoodun faayi: Wakkari Njone, a xa da Anmakari saara; Anmakari da Sanba Wakkari do Dunbiya Wakkari saara. Sanba Wakkari da Tere Labeli saara, a da Nalla saara, a da Siraqe saara, na Huura saara. Dunbiya Wakkari da Masirenun sikki saara. Xa ku fonlaqu su, Nalla fonlaqen baane ga fe, ken xa renyugu baane ya n toxo Nalla fonlaqen ja, Buune kisimaare. Masire Jereba fonlaqen ya n toxo. Masire Jereba yan da Yeli Masire saara; Yeli Masire da Sixaali Yeli saara; Sixaali da Yaate Gereme saara; Yaate Gereme da Banjugu Dalla saara. Sixaali yan da ke Yeli Masire saara xadi na Anmedi Masire saara, kun wa no. Bugari Seta, a da renyugu naxati saara. A da Jaabi Heliman saara, a da Yaate Heliman saara, i ma ni Heliman Tanja, a da Nonjaane Sanba Loxoma saara, i ma ni Loxoma Kamara, a da Tama Dinde Tere saara, a ma ni Loxoma Kamara. Nonjaane Sanba Loxoma ken ma tebe toxo. Tama Dinde Tere, i ti a da Tama Loxoma, a da Tere Jaabi Simiina saara; Tere Jaabi Simiina da Tama Kanni saara; Tama Kanni da Goroko Simiina saara; Goroko Simiina da Birante Jaaba saara; Birante Jaaba da Keena Wuri saara; Keena Wuri da Bamaaro saara; Bamaaro da Nenne saara.

Tama Henda do Masiga Henda, kun wa saaxe yi. Tama Henda ya n ja Siixu Fune ka ke yi, Masiga Henda ja Buune ka ke yi; ken ya n siro buru ma a toxon ga roono kundan kanma nan ti Masigala, ma a ga kunda booxono Bugarikaara yi na a ja duran kunda yi nan ti Masigala.

na daga i bagandifon kini a ya.” Jaaba Xaani ti, a ti: “Banbella janbayen me nta naana, kame sooma ya faayi saqa Banbella, o yuguxaso yan telle i ga na o kari leminu na daga o diminnan tuga; o ku ra ntaxa fi da, o ga na leminun denje i nda leminun kari, o ku ra nta i gollen me yi, xa o soro xooro yan dagana i nda o kari su leminu na daga o tanbon tuga.” Kame sere xoore bogu Jaafunu, i daga Xajaaaga. I daga yanqa Kiranne, ken koota debigumen na non ya. Xajaaaga su da me ji, Jaafunu dantaxi. Mansa Anmedi ti, a ti: “Xajaaanke gan ji axa yi, ke kame sere xoore, o da i xurusi; moro axa yi Jaafunu, o ku ga kuti axa di! O ku daga me ji gunnen ya di nan takki ti sere wo sere, Xajaaanken ya ga ni an ja an maxa mexenlenme ro an marafan di, suguburudon ga fe. Fankaman ya ni, o ra nta balla a da xa o ku na marafan katu Jaafunu yi, a nta naana. Suguburudon ga fe sere su ga na mexenlenmen ya ro i marafan di, hari na a kaman kari! O su takki, axa kun ma ti axa na o ku koroosi axa da Xajaaaga sere siren su tereje, ayiwa axa da Danko Tumaani fanqa na a raqen booxo na a wara toron ja, na a xurusi; Tanbaxaara koota tanjeere tanme ya n toxo o ku da Tanbaxaara, o kuti axa di Jaafunu!” Jaafunu ti i wa sefene, Jaabi Xaani ti: “Jaafunu, n ma axa saama sefene Jaafunu, xa sabari n na a jaabi!” A ti Mansa Anmedi, a ti, “An da gaare ko, an ken ra nta sere baane karini yere, an ga ti o da axa kari. O ku ma axa kari, axa xaaxantaaxun yan da axa kari, Laamudo Julube gan ti o ku ya da, Jaafunu, xa da o ku kure o wa telle Xajaaaga raqen raga, o na ti xusi a joppa o ku yi. A gan da o ku ya xiri ti i wa telle Xajaaaga raqen raga o tiini xusi a joppa o ku yi; o ku nta telle takki gunne yi, o tiini a joppa o ku yi. Xa axa dunde a da, axa daga takki gunnen di, o ku nta axa takkiye tu Laamudo Julube ri o raqen raga: Soroma wa a di, Baaxunu wa a di, Karata wa a di, Kingi wa a di, Xajaaaga wa a di, Gidinme wa a di, a su da o raqen raga. O ku ya na Xajaaanke bakka Gidinmanke di ma o wa Gidinmanke bakka Soromanke di ma o wa Soromanke bakka Karatanke di? I wa a katta katti o ya ta, o wa a katta katti i ya ta. Ken dangiyen falle

galagen ɲa, a dagana ya. A yan da ken feera koyi na Kingi boosi. I xa da a ko me da, sere su ntaxa Juman toxo toxorana, an nta a yaxini; Naxatenun xosen ya ni ken ɲa.

O ku Jaafunu, o do Gidinme naxa: ɲaxanna ma ɲaxantanmise, a ga na kara Jaafunanken jon di, xoqen ya ni o fo; a ga na kara Gidinmanken xa jon di Jaafunu, a fon ni xoqen ya. Ayiwa Gidinme ken moxon ni ke ya yi.

Laamudo Julube (Amaadu Siixu) ga ri Gori raqen raga, xasu neeri a da Gori yoori. A do tannaxate wujuune ya n ri. A do tannaxate wujuune da Gori raqen raga, a ga yillene a do wujuunu neeri yugo ya n yille, a su faayi saqa Gori. Cerino Alifa ga ni Batama, a faaba ya n ti a da: “An faaba Siixumaru taalibe fanan ni ke ya yi.” A ti: “Fo be ra ga Gori niyini, ke fe de. An dagana taaxu Gori raqen ya yi an na i naxafan bonondi.” Ken bire yillen wa gunnen di, tigan wa gunnen ɲa a ma ro kaanun di, faren wa a yigana, hadamarenmen wa a yigana, sin wa a yigana, i yinmenu wa kaanun noxon di. Dullen baane yan ra na Gori bonondini. Xa hadamarenme, boorinxulle kataanon ya ni, hari boorinxullen ga yittiderun naxa, i ma a toxo a da sakkati sere siginte. A ri taaxu Gori raqen ɲa xasu neeri. A ga jigidunkuti a ti i wa telle, yogo bogu Gori noxon ya yi na a ko a da ti araaba ke, Gori wa bakka; a taaxu. I da me kita araaban ɲa, alaxanmisan wuro, mesellen ga na yere Gori bedde su yi, an na a ɲalla ya baxasin ga da deben xurandi. I da alaxanmisan ɲa me yi, i da arjuman ɲa, i da sibitin ɲa, i da alahaadin ɲa, tenenɲe Gori bogu. Fo be ga ɲa ken di, ken nan gaba.

Gori ga yille taaxunu, Gori bakken do a taaxe fillandin naxa, xaaxu naxati. Gori ga yille taaxunu, ken da a ɲi Laamudo ti: “Gidinme, leminu beenu ga senbe axa yi, xa da i ɲa komo yi; Karatanko, fo beenu ga senbe axa yi, axa do i n daga; Xaɲaaga, fo beenu ga senbe axa yi, axa do i n daga axa na i ɲa komo yi!” Gori xa da me ɲi, i ti: “O leminu beenu ga Xaɲaaga, o n daga i na i kini o yi; o ga na xaaxi soxono, siinen yillen ga na kare o

Gori taaxe, kamo seegi tansege a do siina seegundin ya ni yirigi ya (888 siine). Xa o da janmunu neeri ɲi ɲiine ke yi, kun da o saama ti tanpeere siine: Kebe Tama Giden yan da o saama ɲiine ke yi; Silla Jaxaame, i da o saama ɲiine ke yi; Tuure Jaraha, a da o saama ɲiine ke yi; Tuure Sisaaxo, a da o saama ɲiine ke yi; Jikkinne, a da o saama ɲiine ke yi; Gasanma Ganneera, a da o saama ɲiine ke yi. Ku janmunu neeri yan da o ku saama, i da o saama ɲiine ke yi tanpeere siine o ma ri.

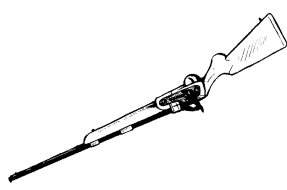
O ku ga ri taaxu Gori, o da Tuure Sisaaxon do i tagayugo Tuure Jaraha, o da kun ɲi ɲiine ke yi. Sere fana be na Tamaaro

baasu, Tuure Sisaaxon ya ni. A da a baasu suurinyokke yi. Anmalaha ga da lafan bogu a yi, yinben ga ti: “Gabayil!” A da lafan saaga a yi. A ti: “Tamaaro,” a ti: “Naamu,” a ti: “An yinne na a faayi.” Tamaaro ga da

lafan bogu a yi, yinben ga ti “Gabayil!” Tamaaro da i kitten ro a di, a da a toxo a yi, yinben kara, a ti: “O na a yiga.” I xusi bogu a wure, i ti: “Sere ra nta toqo ke kaaran ɲa.” I daga taaxu Yaaginne. Gasanma Ganneera yan da o ku saama, xa Gasanma Haabaxeesi ma o ku saama ɲiine ke yi. Tuure Sisaaxon yan da o saama, kun da o saama ɲiine ke yi.

Xanta Silla, Silla Jaxaame, a da tunka fana Jegira janba Dukkuren da ken yan sigi a ga toxo o maxa a ga kori dagana, gango nta xenne a yi ɲiine ke yi. A ga na fo wo fo ɲa, o tiimi xa da a wara ya baawo a da Xanta Silla janba o da. O do Xanta Silla da me kita xaso do bito tanmi, bunan ya ni koota su. Xanta Silla yan da a ko Dukkuren da ti i wa feera kutunu a yi xunbane axa wa a ɲiyini. A da a ko tunka fana Jegira da, a ti an na gangon gangu: i daga fodiye faayindaanan ne, a ti sere su n maxa futo soro an ɲiine ke di suure ga fe, an ga na ken ɲa su an wa a

nijiyi. A da gangon gangu ti sere su n maxa futo soro. A xa korotun su jnanjini benferefeten ya yi. A daga a ko Tamaaro da ti, a ti: “Xa xenu a yi lenki de,” a ti a nta benferefete kitana, a ti a su da suuren ya soro. O da i niyi. A kori telle do a yi, a toxo o maxa yere. An da a faamu de!

Niijnen wa Dukkuren maxa, Jaafunu su niijnen wa a maxa ma Siixumar ga riini. Jaafunu ken jimini Dukkuren ya yi ta. Siixumar ga ri, a ri sigi fodiye Madimaaro xabura ke yi, a da ajuura. Siixu Xujeji faaba ti, a ti: “Woli faayi xinxennan xa di de,” a ma a jaabi. A ti: “Woli faayi xinxennan di de,” a ma a jaabi. A ti: “Woli faayi xinxennan di,” a ti: “N ya na a tu diinanta an ja, woli su ga Gori, n do a su sefe me da saasa.”

A da Gori wuti ti saheelin ya, na Gori toxo banboxon di, i teyen di. Xa a ga dagana Yaaginne, a da Yaaginne wutu ti banboxon ya yi, a da Yaaginne toxo i noogen ya di, a daga yanqa Tuurulenfunun ja; a da faaren xeyi ti Jaafunu su na me jni. Jaafunu su da me jni Tuurulenfunun ja, a ti: “Jaafunu, axa na kamo sikki yugo kini in ja, xunbane, Garan ga ma wuru su, n wa Yelimaane tagayen karana a kanma.” Ken bire Garan ya na kumandanjaaxun di Yelimaane, Masasin kiyen di, jiijne ke marene Masala ya yi. “A ma wuru xunbane falle su, n wa tagayen karana a kanma, axa na kamo sikki yugo kini in ja.” A da Jaabi Muniina raga ti kitten ja, a ti ke yugo me kamo sikki. Janbere Jaxaame ti Siixu renme, a ti: “Ke me kamo sikki ra wa kitene o maxa senbe yi, ke me kamo sikki ra wa kitene o maxa jewoye di, ke me kamo sikki ra wa kitene o maxa saagoye di, xa ke me kamo sikki nta Jaafunu de.” A xeere, a da yaaxon faayi, a ti an da tonju ko, a ti hari jamaane be xeferin gan xoor Jaafunu ya, ke me kamo sikki nta kitene non ja.

A ga kara, a renmen da Kingi mara. Koriya Koyita da a renme ke toxora i faaba Maamudu Koyita ya yi. A da a toxora i faaba ya yi, ti Maamudu Jaawara. A da Kingi mara, a xa ga kara xoxonen taaxu, a murunte; Murunte Silamaxa. I ti: “Murunte ken nta o marana.” Yuguxase wa no, a ti: “Ke kisima demu Kingi karana a ma tanmu sedi, a ma bunnu sedi, hijaabugumun ya ni, o na a faayi o na a tirindi digamu sikki ya, a ga na i ko, fitina nta a di fofo nta a di a na Kingi mara; a ga na kori i ya su, o na bara a da.

I ti: “Murunte Silamaxa, duna yugun do a yaxaru, kan nan fuja?”

A ti: “Yaxarun ya ni: yugu baane yaxaru sikki, yugu baane yaxaru naxati, xa yaxarun ma konto yugun ja de. Yugo su ra ga nta marafan katta leminaaxu saabuda, an na yaxarun ya di. Yugo su ra ga nta marafan katta

xooraxu saabuda, an xa na yaxarun ya di.” I ti: “Iyo o da a mugu.” I ti: “Duna sikke bita manime ni ke yi?” A ti: “A sikken bita sikkan ya ni.” i ti: “Bito sikki?” A ti: “Yobo: Alla da duna taganden joppa alahaadin ya, tenenqe, axa da in tirindi taratan ya yi; duna sikken bita sikkan ya ni.” I ti: “Duna fo wo fo ga a di mani n misa a su ya?” A ti: “Tiiden ya n misa a su ya.” A ti: “Ji wurunten do i misoye moxo wo moxo, an ga na tiban dabari, kanme nta konpen noxon kitana de. Xa an ga na yinben ken kumu tiban noxon di, tiiden bakka sellan ja ya; o da a tu ti tiiden ya n misa.” I ti: “Ke feti lemine yi, xa da a gida gujan kini a yi.” Murunte Silamaxa, a da Kingi mara. Ken do saasa naxa Naxate, a nta Juman toxo yaxini, a nta Juman toxo toxorana, Juman toxo xa nta wuyini a kan di. An ga ri tanni i na an xatana ya baawo tunkanyugo ke, a gidanyaxaren ya ni Juma. Juma yan da a ko Daaman Gille da ti a na ke safaye fulaana safa, ke lenxotte fulaana, Haasa xooren na a safa an danga na a ro faren ja xanlango yi an ga bogu ti Naxate su

A toxo renme ke jaarana, i ti a do a n daga Daaman Gille ne. A da a ni Daaman Gille daga xane, a da yaqen ya ni no. A ga da yaqen ni no, yaqe ke da kanjanbaren ya soro renme ke da, na futon filla na a kini i ya, i da a

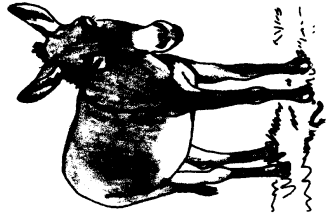
yiga. Daaman Gille ga giri xaneran ŋa, a ti: “Tuuritiyen wa yere, jerintatiyen wa yere, siinatiyun wa yere, kenmun wa yere, an daga kanjanbare (niime duuro) ya soro.” Juma Naxate ti: “Yobo,” a ti, “hari wuro ke o ku na a mulla o naxamen nan na kanjanbaren ya

yi baawo ku wuro sikki lemine ke ma xenqe, xa gelli a ga da kanjanbare ke yiga a do saasa naxa a xenqene ya a ma wulli.”

Kun bito sikki, koota su i na kanjanbare ke sorono a da ya, leminen saha. A ti Daaman Gille da, a ti: “Ayiwa an jonkon ni mani?” A ti: “N xa ma tappe tafu, n ma tufa dabari, jonko nta a yi.” A ti: “Kanjanbare ke, sere yan da a kari gunnen di.” A ti: “Jonko nta a yi.” Ayiwa a ti: “Mani n liji an da?” A ti i na a mulla na Kingi ya mara. A ti: “Lenxotte fulaana, an nan daga Haasa xoooren ne, maxa daga moodi su ne Haasan ga fe de! Haasa xooore na a safa a na kini an ŋa, an na a gooli na a ro faren xanlangon ŋa. An ga bogu do Naxate su galaqen ŋa nellen ŋa, yille nta karene a yi deben di, a wa jokkini. An ga bogu do fo wo fo galaqen ŋa soxuban ŋa, wuro nta roono a yi.”

Daaman Gille setu faren ŋa, xanlangon wa a xannen ŋa; a da Kingi yaala. A nda ri sigi Naxate su galaqen ŋa, gurubugaraba, na kun girindi ga fe! A da Kingi su xurandi. A da Kingi kara a ma tanmu do bunnu sedi. Jaawaran na Kingi mara, Naxatenun nan wuro, a su sabaabu ke ya yi. I ri taaxu Gidinme. Daaman Gille da i gujan banba, a da Kingi mara.

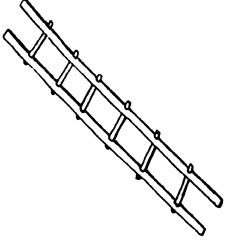

Ken bire, a ti i ke do tannaxate wujuune ya n ri, na a wutu i ke yugun ŋa na a wara Jaafunu ya, a koota Jaabi Muniina, a me nta i di faranfaroye di. Jaabi Muniina yan da Wakkari Kuta saara, Wakkari Kuta yan da Binta Silla saara, Yaaginne. A faayi Wakkari Gasanma maxa Yaaginne, a kisima ya ni; ke koni a ya da nan ti hari jamaane be xeferin gan xooru Jaafunu ya, ke me kamo sikki ra nta kitene.

Ayiwa, Haruuna Njaayi kisima ti a da, a ti: “N ke wa an tu de, xa n ke ma an tirindi ken ŋa de.” Jaman ga sanqi bire be, a da a xiri a do a daga fonkaaran ŋa, a ti: “An ga ti an wa in tu, an da tonŋu ko, an da in ŋari minna?” A ti: “An da tonŋun ya ko, an wa in tu, n do an gemu Gori do Yelimaane naxa, ken bire Junqulaanu ma taaxu, gujan wa in maxa, salliji kubulenmen wa in maxa, an xeere an da in faayi, n xa xeere, n da an faayi; an ma sefe in da, n xa ma sefe an da. A falle, n do an da me jri Jooguntoro, siigumu neeri wa do in batten ŋa, debe su n wa waajundini no, an ya n ŋa in da xaanadiya yi in do Jooguntoronko naxa; an da a mugu de!” A ti “Yobo”, a ti xa “An wa wuyun kitana ma an ga lagarini wuron do kiyen tirindini soron ŋa.” I da kamo ku sikki yugon bereta. Tamasa Juma, ken daga kamo ku sikki yinmankaaxun di Yelimaane kareyen ŋa.

I ga ri Yelimaane, a da Sanbaru wara deben ŋa, i da Sanbaru niyi. A da Fuuta wara a yi, i da Fuuta yillandi. A da Xajnaaga wara a yi, i da Xajnaaga yillandi. A da Kingi wara a yi, i da Kingi yillandi. A da Soroma wara a yi, i da Soroma yillandi. A da Baaxunu wara a yi, i da Baaxunu yillandi. Tamasa Juma daga sigi, a ti Siixumaru, a ti: “O ku maanu do o faabanu da o riti ti o n ri gaja ya, xa i ma o riti ti o n ri yugun faayi, an ga ma bogu Jaafunu do Yelimaane naxa xunbane su, o ku wa yillene, o ku maanu do o faabanu da o riti ti o n ri gaja ya, i ma ti o n ri yugun faayi.” A ti: “Axa xeferin ya nan roxa mene, Jaafunu.” A ti: “An ken sefe feti ken.”

I da tanneere segensegemaade kutu, segensegemaade su, soro tanmi do fillo; i ga na ke xenundi, ke na segensegemaaden wutu ma i ga dagana na segensegemaaden senbendi Yelimaane tagayen ŋa. “N tan wutu! N tan wutu!”, Siixumaru ti “n tan wutu”

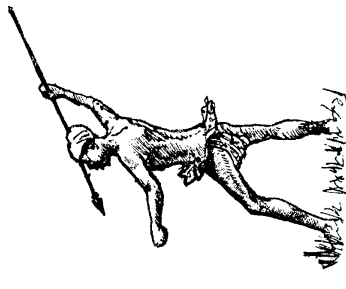
wure ni mani ya fulanxannen di? I da a ko a da. A ti: «Jaafunu ko sagata» (Jaafunu ni yugon ya). Laxasaaran ga riini, i da Yelimaane kara. I da a tilenten soxundi Siixumaru jon di, i ti a naabure be ga kite, a faayi. A da Gidinme xiri, a koboncinden ga gemu sere be yi, a gemu Yaari Tunkara ya yi, jaaren ya ni. E! a ti: “Ke ken ni Yaari ya fedde.” A ti saasa, “N do Gidinme wa telle, n wa dagana i taaxundi Fuuta, jamaane be gan xawa Jaafunu fankanjan di, ken feti Gidinme.” Ayiwa Jaafunu ti: “An do Gidinme ga na daga, an da o ku kun na gunne yi de; Gori yinne ma Kingi yinne, an da o ku feeton di de.” Ayiwa a ti: “Naabure be ga kite Yelimaane, a faayi; n ke fo ni taxandikaragandin ya, taxandu naxati su ni Jaafunu ya fo yi. Axa ga yanpana a di, n na axa taaxallenman toxo axa da, axa ga nta yanpana a di, n do a dagana ya, Gidinme nta toqo axa fankanjan di.” I ti: “O yanpa an maxa.” Ayiwa a ti n na nuxudunxullaaxu axa da. Jaafunanke, maxa daga yaxare yaxi Gidinme de! An ga na fo yaxi Gidinme su, ken ra nta riini taaxu faabanbaanon jon di, misiiden di a ga i moxon koono. I kun ya na fo yaxi axa da, Gidinmanken ya na fo yaxi Jaafunu, a na na fi rakutaana yi Gidinme. Xa an ga na fo yaxi i da, a riini meenun ya faayi batun di de. Ken do saasa naxa an ga na a taagumansa, Dalla Nama ma na Jaafunu ya, Buubu Danbele ma na Jaafunu ya, Xanco Moriba ma na Jaafunu ya.

Ayiwa, a falle a ti Siixumaru, a ti Jaafunu, a ti: “Sere su ga na Jaafunu kara, hari na a kaman fin lagaren ŋa a yi.” A renne Laamudo Julube ti: “N faaba ma i nda bexu i be yi, ma i nda bexu i be yi.” A yille a yi, a ti: “Ma i nda bexu i be yi.” A yille

jaara, i da a janba. Daaman Gille daga, watten yille katti a yi. I daga a muuru i do a ri, i ti: “Saasa ken, a jaara o na a kini an ŋa.” A da a jaara, i da a janba. Daaman Gille daga, watten yille katti a yi. I daga a muuru, i ti: “Saasa ken, an ga na a jaara ke ta su o na a kini an ŋa, xa a sarati, an do a nta taaxunu Sooro niijne ke yi de, an do a bakka niijne ke yi ya; an ga da a ŋari o ga an janbana, ke yaxare, i ti a ga na renme saara, a ga da a saara yugo su da, a ga saare niijne be yi, renme ke ya na ken niijne marana, o ku xa nta a mulla o niijne ke ga marene sere yi Koyita ga fe, ken ya ni o ga an janbana.”

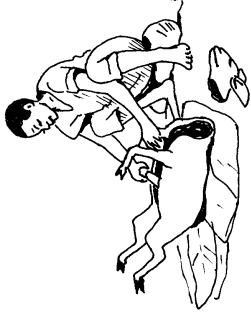
A ga da a jaara, i da a kini a yi. A do a daga taaxu Tuurungunne, Kingi niijnen di. Daaman Gille deben ni Tuurungunne ya, xapaanan ya ni. Ken bire Kingi wa marene Naxatenuun ŋa.

Baanan sallen koota, tunkanyugo ke renme, a nda giri, a na i bunnun sedi teyen di, a na yogo xenundi; a na bunnun sedi noogen di, a na yogo xenundi, i na dimmun timi, i na ti dimmun lijo saasa ya, ken da a jni a da soro filli xenundi.

A koota, sallen koota tunkanyugo ke yinne gidanyaxare, a toxon ya ni Juma Naxate. Juma Naxate renme, bunnun gemu ken ya yi, i da a joogi xa a ma kara. A ga ri a ko gidanyugon da, a ti: “An renmen ga da golle be ŋa in renmen ŋa,” a ti, “a faayi!” A ti: “Ke ni leminanfi ya yi.” A ti: “Iyo baasi fe, xa a wa riini ŋa xirisinfi ya!”

Ayiwa o do axa naxan ni ke ya yi.
Fo be nda kara Soroma naxan
toxon ya ga a yi, Jaafunanken ga no:
falle ta a do xoqe; fo be nda kara
Jaafunu xa, Soromanken ya ga no:
kaane ta a do saxabanje, a ya fo ni.
Ke laada nta gurujene xa. N da an
ka, ken nta o walla me yi. An ga na
xenu Soromanken na Jaafunanke su jon di, an xenu
Jaafunanken xa yi de; an ga na xenu Jaafunanken xa yi
Soromanken jon di, an xenu Soromanken na. Iyo, o do
Soroma ken moxon faayi. Xajaaaga, naxanfo be ga na kara,
Jaafunanken ya ga no, xoqe, o ya fo ni; fo be nda kara
Jaafunanken maxa, Xajaaaganken ya ga no, a fo ni xoqen ya.
Gidimaxa, fo be ga na kara (sallinde, ma yinsiyinde, ma
royugu), o ga Gidimaxa ya, Jaafunanken ya fo ni xoqe; i xa ga
na ni Jaafunu, Gidimaxanken ya fo ni xoqe. O do i naxa,
xoqinsefe ya ni, xa tansefe ken, ken na o do Soroma ya naxa.
O do Soroma ken kafimoxon ni ke ya yi.

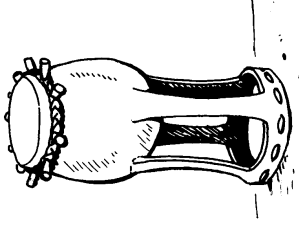
Gidinme, Naxatenun ya ni, Kingi muuman maranten ni i ya yi.
Daaman Gille Jaawara giri Mande a ri yanqa Sooro, Maamudu
Koyita ya na Sooro yinmankaaxun di. A ga

yanqa Sooro, Maamudu Koyita yaqen na, a ga na
saare ta su, yaxare ya ni. Soron da a ko a danja
ti: “An ga da yaxare be yaxi, sallaahu, a wa
renyugo saarana.” A da a saara, a na yaxare yi; a
ga na yaxare yi a ti: “N ke kori keeta.” ; i xusi a
toxora Koriya Koyita yi. Koriya Koyita ke, a
faranfaro diina Sooro yaxarun su yi ma i ga tiini
a da Jinna Maxan Koyita. Daaman Gille xa giri
Mande a ri yanqa Sooro, tugu buru yogonu bogu
Koriya Koyita yi na fate ke su loogo. I ti Daaman
Gille na a jaara, a ti: “N ra wa a jaarana xa n ga
na a jaara axa na a kini in na, n na a yaxi.” I ti hatte! A da a

a ti: “An ga na Gori kara su, hari na a na an fi lagare yi.”
Siixumaru da Gori kara, a maxa debe kara a falle. Gori kare ta
naxatandin ya ni Arisinaari ga da Nooro kara a yinme kanma.

Rama ya faayi Italiye, i wa tiini a da
Romeganko, o ku kori i toxon na, o ti
Rama. A da niipe ke mara tannaxate
siine. Mukken ga na yanqa an na, an
dagana kotollen ya muuru a ga saqa a di.
Ken ga da i tubogu, i ti i ntaxa ken mulla,
an nan saage a guruusini. Siigumen ra
wa terene Jaafunu, kiyen muuman su a
na yaxarun niini guruusindini ya tanni,
sere nta mukke yanqa koota tu. Ken ga da i tubogu, i ti an nan
saage a xalana. Siigumen ra wa terene Jaafunu, bundanjen ya
na yaxarun kitten di i ga leppan katta; ken bire xalan ma
bange. Ken ga da i tubogu, Jaafunu da me fuula, i ti: “Xa ri o n
daga Soroma a na kure kini o yi o n ri xenu Raman na!” I daga
Soroma, i da Koyitan ni Maaruntara, a ti: “Taballen na in ya
maxa, xa jama nta in maxa, jaman na Soroma Xooore ya,
Jaafunu, xa daga Soroma Xooore!” I daga Soroma Xooore,
Soroma Xooore ti yugusirun wa o maxa xa taballen na Koyitan
ya maxa. I yille katti Koyitan na, Koyitan ti: “O su na me ni
Soroma Xooore!” I da me ni Soroma Xooore, i da kuren “siipe” i
wa riini Jaafunu deema Raman na koota fulaana koota.

Fodiye faayindaanan wa taaxunu, a ti kure nda ni telle
Jaafunu, i na sere kari kuren ga dangini a kanma. Sanba Jalu
ti: “In renyaxaren faayi, bononten ya ni, xa da ke xurusi kuren
nan dangi a kanma!” Fodiye faayindaanan ti: “Sere be ga na
daga kuriyinnankaaxun di, ken ntaxa riini de, ken toqo ya.”
Kurigume ke xa, Koyita ke xa, renyugu karagi ya na a maxa:
Tumaani Soxona do Muusa Soxona wa saaxe yi, Kuusinke do
Sanbu wa saaxe yi, Mahanmadu Haawa baane wa i ma yi, ken
ya ni sooma. A ti: “Mahanmadu Haawa, an ken baane ya ni an
ma yi, maxa daga ke yinmankaaxu di, i ti sere be nda daga a

toqo ya, an xoxone yogo n daga baawo an ken baane ya na an ma yi, an ma konbon nan maxa kaawa.” A ti: “In ma konbon yan kaawana xa n dagana ya, in xoxone nta telle kuriyinmankaaxu di na in toxo.”

Ayiwa i ri yanqa Jaafunu, i ti Sanba Jalu na i renyaxaren kini i ya. I da a xurusi. Kuren dangi a

kanma, i ri yanqa Jaafunu. Minan Kollo Dogoso ti: “Ke kagandaare faayi de, n faayi birigene a di saasa, n wa naana faringije yi, yinmanko ku sikki ga tillisu ku beenu wure, fo wo fo ga a di, n wa a tillisinkaccen kutunu; n na Waali sagata, n ga na birige botoxan di. Axa ga na in do botoxan ri tanni, axa n xenu i ya. Axa ga ma in do botoxan ri, i ga na in kari killen di, xa maxa xenu i ya del!”

Minan Kollo Dogoso, a ga yillankuppe kagandaaren di, a na faringije yi. Ken bire tillise wa tontene Tunkangaawa, Yaaginne kafallen ri, a da a kutu; tillisi wa tontene Gololoqu, a da a kutu; tillise wa tontene Juntu, Tanbaxaara do Jongaaga naxa, a da a kutu. A da Waali muuru, kuren wa do a yi, bunan wa sefene, a daga birige botoxan di, a do botoxan ri. A do botoxan ga ri, a ga yillankuppe xadi a na seren ri. A ti: “Xa xenu i ya!” O do Raman da me kita. Jaafunu da Raman konko

xo daaru. Tannaxate ke siine, a ga da naabure su raga, Jaafunu da a boosi. I ga da a boosi, i da a taxandi fillo yi: Soroma do ketten na daga, ketten na toxo Jaafunu. Soroma do i xallen ga bogu, Jaafunu da me kobonsi, i ti: “Axa da ke naabure xooore toxo wolonrondaanon ya maxa, o n daga kanme karandi i ya baraten ri o na a boosi i ya!” Jaafunu xusi Soroma fanpa. Pippul O xenu Soroma yi. I da o konko. Soroma da o niyi. I ti Jaafunu, i ti: “O kuti axa di koyi!” Xa Jaafunu yimme bunnun yan da Mahanmadu Haawa kari, a ma toxo Raman gajannan di. I ti: “Raman gan da Mahanmadu

Haawa kari, a tooxe nta o di, xa Jaafunu yimme yan da kurigumen kari, o kuti axa di del! Ayiwa axa naaburen faayi, o ku ri yugu ya bogu axa xannun di, o ku ma ri naabure muuru. I da naaburen kini o yi. Xa ri o n takki ke me gan ntaxa naana.” Takkiyen na a koota, Jaafunanken ga na Soromanken ni hari i yaqen ya ne, an ga da a girindi kallungooraxu ya, a ga na na soro beenu kiyen di, hari na kun bonondi!

Soromanken xa nda Jaafunanken raga hari i yaqen jon di, an ga da a girindi kallungooraxu ya, a nda na soro beenu kiyen di, hari na i xa bonondi! An ga na xenu Soromanken ri Jaafunanke su jon di, a ga toxo taaxunu a ga ma giri nan kafi Soromanken ri, a nda na soro beenu kiyen di, hari na kun bonondi! An ga na xenu Jaafunanken xa yi Soromanke su jon di, a ga na toxo taaxunu, a ga ma giri nan faasandi Jaafunanken da, a nda na soro beenu kiyen di, hari na kun bonondi!

Ken dangiyen falle o da laada ro me naxa, laada be ga nta gurujene abada, sumpun ga solini ti a yi: naxanna, ma riixantannise, riixan ya ni de (yinsiyinde, ma royugu, ma fallande). Tanmise be nda kara Soroma ma na be nda kara, Jaafunanke ga no, falle ta a do xoqe, Jaafunanken ya fo ni. Fo be xa ga na kara Jaafunu a ga na Soromanke jon di, kaane ta a do saxabanje, Soromanken ya fo ni. I su gemu a di na naabure ke toxo Jaafunu maxa.

I ga kipe Kanjesaanu, tanjeere kaagume xusi booxe, i ti: “O ku wa taaxunu yere.” Tanjeere kaagume, Gaawa bogu ken ya di, ken ni Kanjesaanu ya, Sanbankaanu bogu ken ya di, Junqulaanu (i ga tiini noqu be Soroma kaanu) a bogu ken ya di, Xooje bogu ken ya di. Soroma toxoyinmen faayi Jaafunu.